

20 มิถุนายน 2369 รัฐบาลอังกฤษประสงค์ขอเปิดสัมพันธไมตรีทางการค้ากับรัตนโกสินทร์และขอความสะดวกในการค้าได้โดยเสรี "สนธิสัญญาเบอร์นี" คือ สนธิสัญญาทางพระราชไมตรีและการพาณิชย์ฉบับแรกที่กรุงรัตนโกสินทร์ทำกับประเทศตะวันตก

ด้วยพระอัจฉริยภาพในการเจรจาข้อตกลงในสัญญาต่างๆของล้นเกล้ารัชกาลที่ 3 ทำให้นายเฮนรี เบอร์นี ถูกตำหนิอย่างมาก

ว่าทำให้สยามได้เปรียบในเชิงการเมืองและการค้าหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คนอังกฤษใช้กฎหมายของสยาม

อังกฤษรู้สึกเสียหน้าเป็นอย่างมากจากการที่พวกเขาไม่ได้ผลประโยชน์อันใดเท่าที่ควรจากการทำสนธิสัญญากับสยามในครั้งนี้ เหตุใดนายเบอร์นี

ถึงมาเสียเชิงการค้าการเจรจาให้แก่คนบ้านป่าเมืองเถื่อนเหล่านี้

ทางอังกฤษมีความพยายามส่งทูตเข้ามาเจรจาเพื่อแก้ไขสนธิสัญญาอีกครั้ง

แต่ทางรัฐบาลสยามปฏิเสธกลับไปทุกประการจนทำให้ทูตอังกฤษข่มโทษะไว้มิให้บอกว่าจะกลับไปรายงานเรื่องนี้แก่รัฐบาลของตน

"พวกเคารถเวลาที่จะกลับมาเอาคืน"

2 เมษายน 2394 ณ พระบรมมหาราชวัง

ช่วงเวลาประจวบเหมาะก่อนสวรรคตของสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งแก่บรรดาเหล่าขุนนางและข้าราชการบริพาร

"การศึกษาศรตามข้างญวนข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็แต่ข้างพวกฝรั่ง ให้ระวังให้ดี อย่าให้เสียที่แก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่คิด

ควรจะเรียนเอาไว้ก็ให้เอาอย่างเขา แต่อย่าให้นับถือเลื่อมใสไปทีเดียว"

เงิน 4 หมื่นชั่ง ถูแถมนี้ คือกำไรที่เราแต่งสำเนาไปค้าขายกับทางจีนมาได้ ขอให้แยกออกมา 1 หมื่นชั่ง ไว้สำหรับปฏิสังขรณ์ ทำนุบำรุงวัดวาอาราม ทัวราชอาณาจักร

ตามที่เราได้ตั้งใจไว้ แลเงิน 3 หมื่นชั่งที่เหลือให้เก็บรักษาไว้ให้ดี

"เอาไว้ไถบ้านไถเมือง"

สายพระเนตรทอดยาวไปไกลถึงอนาคตที่จะต้องเกิดขึ้นกับแผ่นดินสยามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือการรุกรานของพวกล่าอาณานิคมตะวันตก

สงครามในคราวนี้ไม่ใช่สงครามแบบเดิมที่เราชนชาวสยามคุ้นเคยอีกต่อไป สงครามในรูปแบบใหม่นั้นคือมาในลักษณะ"สนธิสัญญาพร้อมเรือปืน"

หากเจรจาไม่สำเร็จก็ให้ใช้กำลังรบที่เหนือกว่าของเรือปืนชายีตชะ

"การแผ่นดินต่อไปข้างหน้าไม่เห็นผู้ใดจะรักษาแผ่นดินได้" ที่สติปัญญาพอจะรักษาแผ่นดินได้อยู่ก็เห็นแต่ท่านฟ้าใหญ่คนเดียว..."

หลังจากสิ้นกระแสรับสั่งพระองค์ได้ทรงเสด็จสวรรคตอย่างสงบ ในขณะที่พระชนมายุ 64 พรรษา

พ.ศ.2398

4 ปีต่อมา ในแผ่นดินสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

อังกฤษได้กลับมาอีกครั้งพร้อมนักการทูตท่านใหม่ที่มีความเฉลียวฉลาดหลักแหลมในเชิงการค้าการเมืองและการทูตอย่างหาตัวจับยาก

ท่านผู้นี้ได้รับอำนาจเต็มถือตราพระราชสาส์นจากพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษให้มาเจรจาความเมืองกับสยามพร้อมเรือรบหนึ่งลำ

บุคคลผู้ที่ทำหน้าที่หน้าประวัติศาสตร์ทางการเมืองการค้าและการทูตของสยามต้องเปลี่ยนแปลงไปตลอดกาล

"เซอร์ จอห์น เบาว์ริง".....

Cr Thai Historian